

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

*Elektron nashr. 958 sahifa.
E'lon qilishga 2025-yil 11-martda ruxsat etildi.*

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

- Salimov Okil Umrzokovich**, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjavevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Viktorovna, Candidate of Economic Sciences (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhmatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 28-fevraldagi 333/5-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

Improving the efficiency of investment activity in oil and gas enterprises.....	24
Raxmatova M.G., G'ofurov Sh.N.	
Organization of control and evaluation of effectiveness in international companies.....	30
Nasimov Bakhtiyor Vasiyevich	
Xalqaro standartlarning korxonaga eksportini oshishidagi ahamiyati.....	35
Sobitov Diyor Abbralxonovich	
Erkin iqtisodiy zonalar boshqaruvining tashkiliy tuzilmasini takomillashtirish yo'llari.....	40
Ataismatov Iqboljon Zumratjonovich	
Xorazm viloyatida turizm infratuzilmasini innovatsion rivojlantirish ko'rsatkichlarini ekonometrik modellashtirish va prognozlashtirishning ba'zi masalalari.....	46
Jumaniyazova Ro'za Quvondiq qizi	
Tijorat banklarining moliyaviy barqarorligini mustahkamlash.....	60
Rasulov Muxammad Bobur Fazliddin o'g'li	
Economic analysis of investment activity of enterprises.....	66
Shermatov Akhror Abduhakimovich	
Kichik biznesni rivojlantirishda innovatsion faoliyatni moliyalashtirish yo'nalishlari.....	72
Z. Rahimova	
Влияние углеродного следа на экологическую устойчивость узбекистана.....	76
Саттарова Барно Шухратовна	
Moliya bozori dastaklari orqali xorijiy investitsiyalarni jalb etish modellarining uslubiy asoslari.....	84
Ibragimov G'anijon G'ayratovich	
Maqdsadli tushumlarning audit obyekti sifatidagi tasnifi va tavsifi.....	90
Ne'matov Oybek Ismatullayevich, Qambarov Abduazizbek	
Bank majburiyatlari tushunchasi, uning mazmuni va mohiyati.....	96
Muminova Parvina Ilhom qizi	
Sanoat korxonalariga berilayotgan soliq imtiyozlari ma'murchiligini ta'minlash borasida amalga oshirilayotgan ishlar samaradorligi.....	100
Turabov Ulug'bek Olimjonovich	
Tur operatorlari va sayohat agentliklarida xarajatlar va foyda tahlili va uning turlari.....	106
Taniyev Ahmadjon Bahromovich	
O'zbekistonda kredit bozorini rivojlantirish istiqbollari.....	113
Salimov Burxon Abubakirovich	
Social media marketing as a key strategy in modern business.....	125
Najimova Bakhtigul Abdilkasim qizi	
O'zbekistonda yashil mahsulotlar eksportini rivojlantirish orqali barqaror iqtisodiy o'sish va xalqaro integratsiyani ta'minlash.....	129
Radjabov Bunyod Abduxalilovich	
Оценка и управление рисками в проектах строительства энергетических объектов.....	136
Махматкулов Жамшед Бахтиёрович	
Iqtisodiyotda ko'chmas mulk bozori hamda uning xususiyatlari.....	140
Ibragimov Qobil To'xtamishovich, Raimkulov Sherali O'rozdavlatovich, G'ffarov Husayn Aliyor o'g'li, Ismoilov Davronjon Ilxomjon o'g'li, Tashpulatova Shaxnoza Tursunpulatovna	
Ekologik turizmning ijtimoiy-iqtisodiy ta'siri va uni rivojlantirish istiqbollari (Jizzax viloyati misolida).....	144
Isomiddinov Sherzod Sirojiddin o'g'li	
Ways to improve personnel policy in improving the quality of financial services provided by financial institutions.....	148
Ergashev Umidjon Ibragimovich	
Qo'shilgan qiymat solig'ining budjet daromadlarini shakllantirishdagi ahamiyati.....	152
Djabbarov Anvar Muxammadsaliyevich	

Tadbirkorlik subyektlarining barqarorlik reytingini aniqlash va ulardan samarali foydalanish yo'llari	157
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	
Tovar-moddiy zaxiralar auditini tashkil qilish masalalari	164
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich, Botirov Lazizbek Botirovich	
O'zbekiston tijorat banklari faoliyatida aktivlar daromadligini oshirish masalalari.....	168
Saxibjonov Muzaffar Salijanovich	
Organization of control and evaluation of effectiveness in international companies.....	174
Nasimov Bakhtiyor Vasiyevich	
Strategic growth of global companies in contemporary environments.....	179
Djurabaev Otabek Djurabayevich	
Directions for management of the tax system.....	184
Sharokhmatov Abdurakhim Abdulamitovich	
Davlat korxonalarida moliyaviy samaradorlik va uni boshqarish tizimini takomillashtirish yo'nalishlari.....	188
Qarshiyev Nodirbek Olim o'g'li	
Проблемы, модели и методы оптимизации управления товарными запасами	193
Бабаджанов Шопулат Шомашрабович	
Literature review: the significance of digitization to management credit activity of commercial banks	200
Jo'rayev Eldor Berdibekovich	
O'zbekiston Respublikasining davlat budjeti.....	205
Ajibaeva Raiya Maxsudovna	
Yashil iqtisodiyot kontsepsiyasining shakillanishi, taraqqiyot bosqichlari va uning dolzarbligi.....	212
Kodirov Javlonbek Nematullayevich	
Bank plastik kartalari orqali masofaviy xizmatlarni takomillashtirish.....	219
Abdullayeva Dildora Qudratovna, Abdullayev Baxodirjon Valijon o'g'li, Almuratova Nurlio'lmasoy Naim qizi	
O'zbekistonda iqtisodiy o'sishni ekonometrik modellashtirish	223
Shamsiyeva Feruza Muratxodjayevna	
Mahalla faoliyati ijtimoiy-iqtisodiy ko'rsatkichlarini tahlil qilishning nazariy asoslari.....	232
Aliqulov Ravshan Shodiyor o'g'li	
O'zbekistonda lizing bozori tahlili.....	237
Boyev Bekzodjon Jo'raqul o'g'li, Shavkatov Behruz Rustam o'g'li	
Chakana savdoni rivojlantirishning mintaqaviy xususiyatlari	241
Ismoilov Shohjahon O'tkir o'g'li	
O'zbekistonda tibbiy xizmatlarning rivojlanish tendensiyalari, tarkibiy tuzilish tasnifi va marketing segmentlari	244
Axmedov Zafarjon A'zamovich	
Мировой опыт и перспективы развития свободно экономических зон в Республике Узбекистан.....	250
Кадирова Истора Кадирова	
Перспективы реформирования налоговой системы Республики Узбекистан в условиях глобализации.....	254
Буранова Лола Вахобовна, Садиков Искандар Гайратович	
O'zbekiston 2030 strategiyasi – islohotlar tizimligida ipoteka kreditining dolzarbligi.....	263
A'zamxo'jayeva Nihola	
O'zbekistonda sug'urta mexanizmlarini rivojlantirish istiqbollari	267
Shoraximova Zilola Nosirdjanovna	
Biologiya va tibbiyotda matematik statistika	271
Voxidov Alikul Melitoshevich	
Viloyatda chorvachilik mahsulotlarini o'tgan yilga nisbatan o'zgarishi.....	283
Azimov Allaberdin O'rinovich, Begaliyeva Madina Abdusamatovna	
Servis korxonalarida mobil ilovalar yordamida interaktiv xizmatlar yaratish	289
Ne'matov Nizom Ismatullayevich	
Oziq-ovqat ta'minot zanjiri tushunchasi va uning zamonaviy tendensiyalari.....	293
Nazarova A.N	

Влияние искусственного интеллекта при разработке стратегических программ на экономическое развитие страны.....	300
Каримова Нуржахон Олим кизи	
Kichik va o'rta biznesda moliyaviy menejment: muammolar va yechimlar	306
Saidvaliyeva Nigora Ziyodillayevna	
Теоретико-правовая характеристика экономических отношений	313
Фарход Махмудович Тиркашев, Исломжон Жамшедович Жамшедов	
Cash flow reporting in Uzbekistan: national accounting standards and international standards application	318
Ochilov Ilyos Keldiyorovich	
Tadbirkorlik salohiyatini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari va takomillashtirish mexanizmlari	324
Baxtiyor Xabibullayev Abdulvoxid o'g'li	
Получение долгосрочного кредита и определение его размера для привлечения лизинга	330
Латипова Шахноза Махмудовна	
Ko'chmas mulk solig'ining ko'chmas mulk bozori tendensiyalariga ta'siri	335
To'lakov Ulug'bek Toshmamatovich	
Rivojlangan mamlakatlarning davlat qarzi va uni boshqarishdagi tajribasini tahlil qilishga ilmiy yondashuv	343
Suynov Dilmurod Xolmuradovich, Abdurahmonova Feruzabonu	
Эффективный инновационный менеджмент в системе здравоохранения Республики Узбекистан.....	353
Абдурахманов З.М.	
Islom moliyasining O'zbekistondagi o'rni va O'zbekiston Respublikasining islomiy tashkilotlar va banklar bilan aloqasi	356
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi, Elboyev Otajon Polvonquliyevich	
Tadbirkorlik subyektlarida innovatsion faoliyatni rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari.....	361
Oxunjonova Madina Isoqjonovna	
Основные задачи обеспечения цифровой информационной безопасности в образовательном процессе	365
Иззатилла Пулатов Кудратиллаевич	
Tijorat banklarida komplaens nazoratni takomillashtirish.....	373
Muminova Marguba Mamirkulovna	
Kichik biznes uchun soliq imtiyozlari va ularning samaradorligi.....	378
Sarvar Ochilov	
Xalqaro moliyaviy tashkilotlarning davlat iqtisodiy rivojlanishidagi o'rni.....	387
Raxmonova Dildora Ergash qizi	
O'zbekiston Respublikasida kreditning iqtisodiyotni rivojlantirishdagi o'rni	395
Eshqobulova Charos O'roq qizi	
Mintaqa sanoat korxonalarida investitsiya jarayonlari rivojlanish tendensiyasining statistik tahlili.....	399
Quvatova Gulzoda Faxriddin qizi	
Natijalarga yo'naltirilgan budjetlashtirish samarali budjet menejmentining omili sifatida	403
N. Sheraliev	
O'zbekistonda kichik biznesning rivojlanish tendensiyalari va istiqbollari	408
Salayev Jasurbek Komilovich	
Features and prospects for the development of digital marketing in Uzbekistan.....	414
Musayeva Shoirazimovna	
Анализ динамики импорта узбекистана в 2017–2024 годах с учетом индекса сложности продукции (PCI)	418
Жабборова Нодира Холмурод кизи	
O'zbekistonning kredit riskini baholash: iqtisodiy barqarorlik va xavf omillari tahlili	422
Hakimov Hakimjon Abdullo o'g'li	
Investitsion jozibadorlikni oshirish – korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishning muhim shartidir	426
Karimova Dilafuz Sadirdin qizi	

Sanoat korxonalarida innovatsion faollikni oshirish omillari.....	431
Qo'ziyev Shodiyor Qilichboy o'g'li, Xakimov Javohir Hamza o'g'li, Turganbaev Nursultan Bayram o'g'li, Masharipov Rasulbek Jo'rabekovich, Xasanov Ruslan Raxmatovich, Nurullayev Jasurbek Davronbekovich	
Теоретические основы формирования понятия «финансовая стабильность».....	437
Алиева Сусанна Сейрановна	
Developing the labor market and strategies for reducing unemployment.....	442
Tojiyeva Muhabbatxon Mansurjon qizi, Elmurodov Mukhammadkodir Nurmuhammad	
Iqlim o'zgarishi sharoitida raqamli texnologiyalar orqali qishloq xo'jaligida samaradorlikni oshirish yo'llari.....	450
Fayziyev Oybek Raximovich, Ochilov Ilhom Sayitqulovich, Sayfullayeva Ruxshona Farrux qizi	
To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalarning sanoatni rivojlantirishdagi roli.....	458
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li	
Ishlab chiqarish korxonalarida risklarni boshqarishning asosiy yo'nalishlari va rivojlanish istiqbollari.....	466
Muxitdinov Shuhrat Ziyavitdinovich	
Ovqatlanish xizmatlarini rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlaridan foydalanish va samaradorligini oshirishning asosiy yo'nalishlari.....	470
Ravshanov Zaxiriddin Ibragimovich	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanishning ahamiyati.....	477
Safayeva Dilafruz Ruzmatovna, Karimov Abrorjon Shavkat o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarini xarajatlarini rejalashtirish va moliyalashtirish: amaldagi holat tahlili.....	482
Bauyetdinov M.J., Medetbayeva D.T	
Tijorat banklarida foiz risklarini baholash va boshqarish.....	487
Karimov Mardon Akram o'g'li	
Zamonaviy sharoitda bank innovatsiyalaridan foydalanishning istiqbolli yo'nalishlari.....	494
Xodjimamedov Akmal Ashurovich	
A local perspective on sustainable supply chain management in Uzbekistan.....	501
Oybek Rafukjonkhajiev	
Raqamli texnologiyalar orqali sug'urta kompaniyalar marketing faoliyatini takomillashtirish.....	505
Rashidova Dildora Rasul qizi	
O'zbekistonning strategik rivojlanish davrida investitsiyalarning o'rni.....	511
Akbaraliyeva Aziza Maxmadali qizi	
O'zbekiston media bozori: rivojlanishi va afzalliklari.....	516
Qodirov Obidjon Olim o'g'li	
Порядок учета скидок в бухгалтерском учете на основе МСФО.....	520
Камолова Феруза Кахрамоновна	
Tijorat banklari transformatsiyasini amalga oshirishda qimmatli qog'ozlar bozorida foydalanishning xorijiy tajribasi.....	525
Bobur Abrorovich Yusupov	
Neft va gaz sanoati korxonalarini resurslardan samarali foydalanishning xorijiy tajribalari tahlili.....	533
Sonayev Sanjar Nurmatovich	
Оценка социально-экономического воздействия железнодорожных проектов.....	539
Хужаяров Бекзод Баходир угли	
Rivojlanayotgan mamlakatlarda islom mikromoliyalashning innovatsion mexanizmlari va xalqaro tajriba.....	544
Sharipova Maxliyoxon Baxtiyor qizi	
Iqtisodiy samaradorlik tushunchasining ilmiy- nazariy tahlili.....	548
Ibragimov Zukhriddin Sayfutdinovich	
Ipoteka kreditlarini moliyalashtirishda banklarning o'rni va istiqbollari.....	552
Muhitdinov Ulug'bek Diyorovich	
Mintaqaviy mehnat bozorini shakllanishining shart-sharoitlari, omillari, o'ziga xos xususiyatlari va prinsiplari.....	556
Amonov Navro'zxon Saloxiddin o'g'li	
Development of digital marketing for sustainable tourism development in Uzbekistan.....	560
Nasibabonu Abdurakhmonovna Akramova	

Kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar	565
Ibragimov Ulmas	
Tijorat banklarining moliyaviy xavfsizligini ta'minlashning dolzarb masalalari	569
Akbarov Behzodxon Ulug'bek o'g'li	
Amerika qo'shma shtatlarida federal zaxira tizimi tomonidan amalga oshirilgan noan'anaviy pul-kredit siyosati.....	574
Djumonov Dilshod Safaroliyevich	
Intellectual mulkning ishlab chiqarishdagi ahamiyati	581
Farhod Mahmudovich Tirkashyev, Azizbek Umid o'g'li Abduvaliyev	
Tijorat banklari moliyaviy barqarorligini baholashning xorijiy davlatlar tajribasi	585
Sattarova Gulshan Muxiddinovna	
Qimmatli qog'ozlar bozorida moliyaviy xavfsizlik: investorlar misolida.....	589
Boysunov Jamshid Baxriddin ug'li	
Amaliy-ilmiy tadqiqotlarning mazmuni, asosiy maqsadlari va qo'llanilish shakllari.....	593
Raupov Jamshid Rashidovich, Kaxramonov Zafar Kaxramonovich	
Tijorat banklarida korporativ boshqaruvni takomillashtirishning dolzarb masalalari.....	597
Ergashev Olim Kenjayevich	
Islom darchalari asosida moliyalashtirishni joriy etish istiqbollari	602
Gulyamova Shaxnoza Gafurdjanovna	
Влияние финансовых технологий на трансформацию страхового рынка.....	606
Тангирбердиева Гулчехра Рахимжановна	
Tadbirkorlik faoliyatini rivojlanishida mamlakatimiz iqtisodiyotini holati tahlili	611
Muradova Maxliyoxon Ravshanovna	
Foreign experience in the formation of banking assets in improving the efficiency of the activities of commercial banks.....	615
Ibrohimov Davronbek Muhammadi ogli	
Роль и значение экономического потенциала в формировании стратегии регионов Узбекистана.....	628
Абдалова З.Т.	
Перспективы развития торговых отношений между Китаем и Узбекистаном.....	634
Фазлиддинова Шахруза, Расулев Дильмурод Мирза-Ахмедович	
Korxonalarda moliyaviy instrumentlarning hisobi va audit masalalarini rivojlantirish	640
Maxmudov Saidjamol Kadirjanovich	
Barqaror ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishning ilmiy-nazariy asoslari.....	647
Rajabov Alibek	
Digital technologies as a driver for the development of mice tourism in Uzbekistan	654
Ilkhomova Gulnoza Zaynitdin qizi	
Tadbirkorlik subyektlarining tashqi savdo faoliyati bojxona reytingini aniqlash va baholashning iqtisodiy ahamiyati.....	661
Azizov Sherzod Uktamovich, Mamarajabov Abdisamad Saidmurot o'g'li	
Kichik biznes va tadbirkorlik subyektlari	666
Shodiyev To'liqin Oltiboy o'g'li	
Sanoat korxonalarini rivojlanishining atrof-muhitga ta'sirini baholashda esg tamoyillarini qo'llash imkoniyatlari va istiqbollari	671
Turg'unov Jasurbek Alimardon o'g'li	
Museum collection management and new technology	677
Ibroximova Aziza Abbasovna	
Inklyuziyalashuv sharoitida sanoat korxonalarini faoliyatining ilmiy-nazariy jihatlarini	684
Isayev Kobiljon Abdukodirovich	
Turizm sohasida brendning O'zbekiston iqtisodiy o'sishiga ta'siri va sayyohlik yo'nalishi sifatida marketingning ahamiyati.....	693
Kobilova Maftuna	
Kichik biznes subyektlarida marketing faoliyatini boshqarishni takomillashtirish.....	697
Bektemirov Ozodjon Xusan o'g'li	
Tekislikda to'g'ri chiziq va uning tenglamalari.....	702
Azimova Hulkar Qayumovna	

Banking Legislation of the Republic of Uzbekistan: Practice and Reforms.....	707
Asliddin Qurvonboyev Baxrom o'g'li, Umarova Zulaykho	
Korxonalarda reklama faoliyati samaradorligini oshirishda raqamli marketingdan foydalanish.....	712
Khojiev Elshod	
Необходимость использования искусственного интеллекта в системе образования – веление времени	717
Абдуллаханова Гулбахор Саттаровна	
Kon-metallurgiya kombinati faoliyatining ekonometrik modeli va uni rivojlantirishning istiqbolli yo'nalishlari.....	721
Karimov Ma'ruf Ichthyorovich	
Ijara bo'yicha xalqaro standart qo'llanilishining xususiyatli jihatlari	725
Yusupova Malika Botiraliyeva, Satvaldiyeva Gulchexra Xudayberdiyeva	
Понятие и сущность маркетинговой деятельности малого бизнеса в Узбекистане.....	730
Убайдуллоева Малика Отабековна	
Tovar-moddiy zaxiralar tahlilini takomillashtirish	736
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich, Mirzayeva Shaxlo Faxritdinovna	
Tijorat banklarida mavjud muammoli aktivlar miqdorini qisqartirish bo'yicha xorij mamlakatlar tajribasi.....	742
Abduxalimova Marjona Xikmatovna	
Bank strategiyasini shakllantirish orqali samaradorlikni oshirish (O'zsanoatqurilishbank misolida)	748
Maxmudova Munavarxon Ruzimuradovna	
Surxondaryo viloyatida parrandachilik tarmog'ini rivojlantirish istiqbollari.....	752
Ismoilov Zuhridin Sayitqulovich	
Yangi O'zbekistonda baholovchi tashkilotlar reytingini baholash va renkingini aniqlash mexanizmining tashkiliy va huquqiy asoslarini takomillashtirishning zarurligi.....	757
Tashpulatov Giyos Toxirovich	
Raqamli transformatsiya sharoitida B2B marketing strategiyalarini tuzish va samaradorlikni belgilash.....	764
Yudashev Jamshid Abrarovich	
Iste'molchi xulq-atvori: marketing strategiyalarida uning o'rni.....	770
Hamidova Maftuna Boburjon qizi	
Impact of modern tourism infrastructure in enhancing a country's tourism potential.....	775
Ametova Shahnoza Rustamovna, Dauletbaeva Ulzada Bakhadirovna	
O'zbekistonda oziq-ovqat mahsulotlarini ishlab chiqarish va iste'moli tahlili	780
Umarov Ilxomjon Yuldashevich, Abdulxamidova Nodira Abdurashitovna	
Xalqaro tajriba asosida uy xo'jaliklarining investitsion faoliyatini rivojlantirishning institutsional asoslari.....	784
Berdiyev G'ayrat Ibragimovich	
O'zbekistonda elektroenergetika sohasi boshqaruvini tartibga solish masalalari	795
Samiev Shoxrux Faxriddin o'g'li	
O'zbekistonda qishloq xo'jaligi mahsulotlari eksportini moliyaviy qo'llab-quvvatlash yo'llari	801
Xaydarova Nargiza Anvarovna	
Greening Hotel Operations: A Framework for Sustainable Resource Management and Cost Efficiency in Bukhara Region.....	809
Toyirova Sarvinoz Atoevna, Canós-Darós, Lourdes, Osorio-Acosta, Estefanía	
O'zbekiston sanoat mahsulotlari eksportining tashqi bozorlar bilan o'zaro aloqalari	819
Yo'ldoshev Nozimbek Ma'rufjon o'g'li	
O'zbekistonda tibbiy ta'lim eksportining rivojlanish tendensiyalari	824
Abdullayev Javoxir Jaxongirovich	
Dunyo oziq-ovqat bozorining dinamik rivojlanishidagi o'zgarishlar, qiyinchiliklar va ularning yechimlari	832
Tolipova Baxtigul Farxodovna	
Sanoat korxonalarida boshqarish jarayonlariga omillar ta'sirini baholash uslubiyotlari	836
D.Ziyayeva	
Zamonaviy firmalarda kommunikativ aloqalar tizimini o'rnatish bilan bog'liq muammolar	840
Sh.A.Suleymanova, Sh.Z.Erkinova	

Перспективы развития электронной коммерции Республики Узбекистан	845
Маҳаммадалиева Муслимахон Шерали кизи	
Surxondaryo viloyatida o'rta muddatda uy-joylar qurilishi prognozlashtirishni tekshirish	851
Ibragimov Nodir Shopo'latovich, Ibragimov Qobil To'xtamishovich, Toshpo'latov Bobur Rasuljon o'g'li, Nuraliyeva Feruza Abdusalim qizi, Namozov DiyorbekBaxtiyor o'g'li	
Aksiyadorlik jamiyatlarida dividend siyosatini takomillashtirish orqali investitsiya jozibadorligini oshirish mexanizmlari.....	858
Muxammadiyev Faxriddin Baxtiyorovich	
O'zbekiston respublikasi budjet daromadlarining amaldagi holati tahlili.....	861
Shodiyev Xurshedjon Karimovich	
Korxonalarda ishlab chikarish strategiyasini innovasion faoliyati orqali takomillashtirish yo'llari	865
Fayzullayeva Aziza Nusratillayevna	
Budjet tashkilotlarining shtat jadvalarini tuzish va xarajatlar smetasi	871
Xamdamov Nuriddin Abdimalikovich	
Tax Revenues and Budget Allocation: The Impact of Tax Revenues on the Economy in Uzbekistan and Indonesia.....	875
Vafoeva Sevinch, Umarova Zulaykho	
Erkin iqtisodiy zonalar – rivojlanishning muhim omili.....	879
Axtamova Parizod Oybek qizi	
The significance and impact of contemporary tourism infrastructure in boosting a country's tourism potential	883
Matkabillova Diloram Khalilullayevna	
Tijorat banklari investitsiya faoliyatining o'ziga xos xususiyatlari.....	887
Abduvaliyev S.A.	
Yangi iqtisodiy tizimda barqaror ish bilan bandlik konsepsiyasini ishlab chiqish va unga oid global tajribalar.....	892
Xoliyorova Shoxista Qaxramon qizi	
Bo'lajak pedagog-o'qituvchining innovatsion faoliyati modeliga asoslangan xolda ta'lim-tarbiya metodlari va vazifalarinio'rgatish.....	898
Abdullaeva Sanobar Berdievna	
O'zbekiston to'qimachilik klasterlari orqali iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash	903
Mansurov Saidxo'ja Kamalovich	
Xalqaro standartlar asosida moliyaviy hisobot ko'rsatkichlari tahlilining ilmiy asoslari	909
G.J.Jumayeva	
Интеграция современных концепций управленческого учета в учетно-аналитическую практику вузовских научных учреждений в Узбекистане.....	912
Каршиева Мохинур Олим кизи	
O'zbekiston sug'urta amaliyotida umr davomiyligi funksiyalarini aniqlashda aktuar hisoblarning o'rni.....	916
Abdujalilova Guzal Saydillayevna	
Инструменты фондового рынка в международной практике повышения инвестиционной привлекательности бизнеса	921
Юлдуз Усманова	
O'zbekiston respublikasi moliya-kredit tizimidagi muammolari va ustuvor yo'nalish istiqbollari.....	931
Olimov Abror Axadjon o'g'li	
O'zbekistonning fiskal va monetar siyosati tashqi savdo defitsiti o'sishiga ta'siri.....	935
Baxtiyorov Sherali Muzaffarovich	
The accounting system in trade organizations, as well as the classification of income in trade.....	941
Qurbonov Tolmasjon Namoz o'g'li, Shodiyev Fazliddin Qalandar o'g'li, Annayev Abdurasul Abdurashidovich	
O'zbekiston iqtisodiyotining barqaror o'sish omillari va ularning tahlili	947
Ayubov Ilyos Ilxomovich, Ro'ziqulov Abduqahhor Ixtiyor o'g'li	
Mehmonxona restoranlarida xodimlar malakasini oshirish tizimi va ularning samaradorlikka ta'siri	954
Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich	

MEHMONXONA RESTORANLARIDA XODIMLAR MALAKASINI OSHIRISH TIZIMI VA ULARNING SAMARADORLIKKA TA'SIRI

Yaxshiyev Xusniddin Tolibovich

Mustaqil izlanuvchi, (PhD)

<https://orcid.org/0009-0008-0651-4754>

h.yaxshiyev81@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada mehmonxona restoranlarida xodimlar malakasini oshirish tizimi va uning xizmat ko'rsatish sifatiga ta'siri o'rganilgan. Tadqiqotda oshpaz, ofitsiant, administrator kabi lavozimlarda ishlovchi xodimlar uchun tashkil etilgan o'quv dasturlarining samaradorligi, ularning mijozlar qoniqishiga va xizmatlar sifati ko'rsatkichlariga ta'siri tahlil qilingan. Ilmiy asoslangan takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: mehmonxona restoranlari, malaka oshirish, xizmat sifati, xodim samaradorligi, mijozlar qoniqishi.

Abstract: This article examines the staff training system in hotel restaurants and its impact on service quality. It analyzes the effectiveness of training programs for chefs, waiters, and administrators, and their influence on customer satisfaction and service performance. Scientifically grounded recommendations are provided to improve the sector.

Key words: hotel restaurants, staff training, service quality, employee efficiency, customer satisfaction.

Аннотация: В данной статье исследуется система повышения квалификации персонала в гостиничных ресторанах и её влияние на качество обслуживания. Проанализирована эффективность учебных программ для поваров, официантов и администраторов, а также их воздействие на удовлетворенность клиентов и показатели сервиса. Разработаны научно обоснованные предложения по совершенствованию отрасли.

Ключевые слова: гостиничные рестораны, повышение квалификации, качество обслуживания, эффективность персонала, удовлетворенность клиентов.

KIRISH

Mehmonxona restoranlari zamonaviy xizmatlar sanoatining muhim bo'g'inlaridan biri hisoblanadi. Ularning muvaffaqiyatli faoliyati nafaqat yuqori darajadagi infratuzilmaga, balki xodimlarning malakasi va xizmat ko'rsatish sifati darajasiga ham bevosita bog'liqdir. Ayniqsa, oshpaz, ofitsiant, administrator kabi bevosita mijoz bilan ishlovchi xodimlarning kasbiy bilim va ko'nikmalari xizmatlarning umumiy samaradorligini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Bugungi kunda mehmonxona restoranlarida raqobat kuchaygani sari, xizmat ko'rsatish sifatini oshirishga qaratilgan malaka oshirish dasturlariga bo'lgan ehtiyoj ortib bormoqda.

Malaka oshirish tizimi orqali xodimlarga zamonaviy standartlar asosida xizmat ko'rsatish, mijozlar bilan samarali muloqot yuritish, gigiyena va xavfsizlik talablariga rioya qilish, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish bo'yicha zarur ko'nikmalar beriladi. Shu jihatdan qaralganda, xodimlarni doimiy o'qitish va qayta tayyorlash orqali ularning ishga bo'lgan munosabatini, xizmat sifati va mehmonlar qoniqishini oshirish mumkin. Mazkur maqolada mehmonxona restoranlari tizimidagi xodimlar malakasini oshirish dasturlarining shakllari, ularning amaldagi natijalari va xizmatlar sifati hamda samaradorligiga ta'siri ilmiy asosda tahlil qilinadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mehmonxona restoranlarida xizmat ko'rsatish sifatini oshirishda inson kapitalining roli, ayniqsa xodimlar malakasini oshirish tizimi muhim ahamiyat kasb etadi. Jahon tajribasida bu borada olib borilgan tadqiqotlar malaka oshirish dasturlari nafaqat xizmat ko'rsatish sifati, balki mijozlar qoniqishi va korxonada daromadiga ham bevosita ta'sir ko'rsatishini ko'rsatmoqda.

Philip Kotler mehmonxona va restoran biznesida inson resurslarini rivojlantirish orqali xizmat ko'rsatish sifati ustuvor yo'nalishga aylanishi zarurligini ta'kidlaydi. Uning fikriga ko'ra, doimiy o'qituv dasturlari jamoa ichidagi ish samaradorligini oshirib, korxonada imidjini mustahkamlashga xizmat qiladi. Xuddi shu yo'nalishda Cathy A. Enz ham mehmonxona industriyasida malakali xodimlar raqobatbardoshlikni oshirishda asosiy omillardan biri ekanini o'z tadqiqotlarida asoslaydi. U xodimlar uchun mo'ljallangan modul asosidagi trening dasturlarining xizmat standartlariga moslashuvchanlikni oshirishini ilmiy tahlillar orqali ko'rsatib bergan.

O'zbekiston sharoitida bu boradagi amaliy tajribalarni o'rgangan olimlar – B.S. Isomov, N.X. Kuliyyev va Z.S. Nurov mehmonxona xizmatlarida xodimlar bilim darajasi va tayyorgarligi to'g'ridan-to'g'ri mijozlar qoniqishiga ta'sir ko'rsatishini, ularni qisqa muddatli kurslar orqali tayyorlash esa ko'pincha yetarli bo'lmay qolishini ko'rsatgan. Ularning ta'kidlashicha, uzluksiz kasbiy rivojlanishga asoslangan tizimgina xizmat ko'rsatish sifati va mijozlar sodiqligini oshirishda samarali vosita bo'la oladi.

Shuningdek, Bernadette Kenney tomonidan o'tkazilgan tadqiqotlarda mijozlar ehtiyojlarini aniqlash va xodimlarga bu ehtiyojlarga mos xizmat ko'rsatishni o'rgatish, mehmonxona restoranlarida xizmat sifatini sezilarli darajada oshirishga olib kelgan. Kenney bu natijani trening dasturlarining interaktiv va amaliy mashg'ulotlarga asoslanganligiga bog'lagan.

Yevropa Ittifoqining mehmonxona-servis tarmog'ida joriy etilgan *HOSCO Training Framework* dasturi doirasidagi monitoring hisobotlariga ko'ra, doimiy qayta tayyorlov dasturlari xizmat muddatining uzayishiga, ish joyiga sadoqat kuchayishiga hamda xizmatlar sifati va mijozlarning ijobiy fikrlariga sezilarli ta'sir ko'rsatgan. Bu natijalar xodimlarni malaka oshirish orqali nafaqat individual, balki institutsional darajadagi samaradorlikni oshirish mumkinligini isbotlaydi.

Mazkur adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, xodimlar malakasini oshirish xizmat ko'rsatish tizimining ajralmas qismi bo'lib, u o'z navbatida mehmonxona restoranlarining raqobatbardoshligi, foyda darajasi va mijozlar ehtiyojini qondirish darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda ma'lumotlar mehmonxona restoranlarida faoliyat yuritayotgan xodimlar va mijozlar o'rtasida o'tkazilgan so'rovlar, suhbatlar hamda ichki xizmat ko'rsatish hisobotlari orqali yig'ildi. Olingan ma'lumotlar statistik tahlil, taqqoslash va regressiya usullari yordamida tahlil qilinib, malaka oshirish dasturlarining xizmat sifati va samaradorlikka ta'siri baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mehmonxona restoranlari sohasida xizmat ko'rsatish sifati bevosita inson kapitalining darajasi bilan belgilanadi. Ushbu sektorning zamonaviy bosqichida mijozlar talabi tobora murakkablashib, xizmat ko'rsatish jarayonlariga nisbatan yuqori standartlar qo'yilmoqda. Ayniqsa, mehmonxona restoranlarida faoliyat yurituvchi xodimlar, jumladan, oshpazlar, ofitsiantlar, administratorlar va boshqa xizmat ko'rsatish vakillarining kasbiy malakasi bevosita mijozlar qoniqishi, brendga sodiqlik, xizmatlar sifati va foyda darajasiga sezilarli ta'sir ko'rsatmoqda. Bugungi kundagi amaliyot shuni ko'rsatmoqdaki, malaka oshirish tizimi mavjud bo'lishiga qaramay, uning metodikasi va ichki tarkibi ko'pincha zamon talablariga to'la javob bermaydi. Aksariyat hollarda ushbu dasturlar nazariy bilimlar bilan cheklanadi yoki qisqa muddatli va yassi shaklda tashkil etiladi, bu esa xodimlarda kerakli amaliy ko'nikmalarni shakllantirishda yetarli samara bermaydi.

O'zbekiston Respublikasi turizm va mehmonxona xo'jaligi sohasida so'nggi yillarda qator islohotlar amalga oshirilgan bo'lsa-da, xizmat ko'rsatish sifati va xodimlar malakasi hali hamon rivojlanishga muhtoj yo'nalishlardan biri bo'lib qolmoqda. Mehmonxona restoranlarining aksariyatida xodimlar malakasini oshirish tizimi ichki korxonada imkoniyatlariga tayanadi, ya'ni kompaniya o'zining resurslariga qarab treninglar tashkil qiladi, bu esa ko'p hollarda tizimli va strategik yondashuvdan yiroq bo'ladi. Bundan tashqari, mehnat bozorida malakali mutaxassislarining yetishmasligi, kasb-hunar ta'limi tizimining amaliyotga moslashtirilmaganligi, ishga qabul qilishdagi tanlov mezonlarining soddaligi xizmat sifati bilan bog'liq muammolarni yanada chuqurlashtirmoqda.

Xalqaro tajriba shuni ko'rsatadiki, xizmat ko'rsatish sifati yuqori bo'lgan davlatlarda xodimlarni tayyorlash va malaka oshirish jarayoni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadi, korporativ sektor esa bu borada innovatsion metodlar va texnologiyalardan foydalanadi. Masalan, Germaniya, Janubiy Koreya yoki Singapurda mehmonxona-restoran sohasida faoliyat yurituvchi xodimlar doimiy kasbiy rivojlanish dasturlariga jalb etiladi,

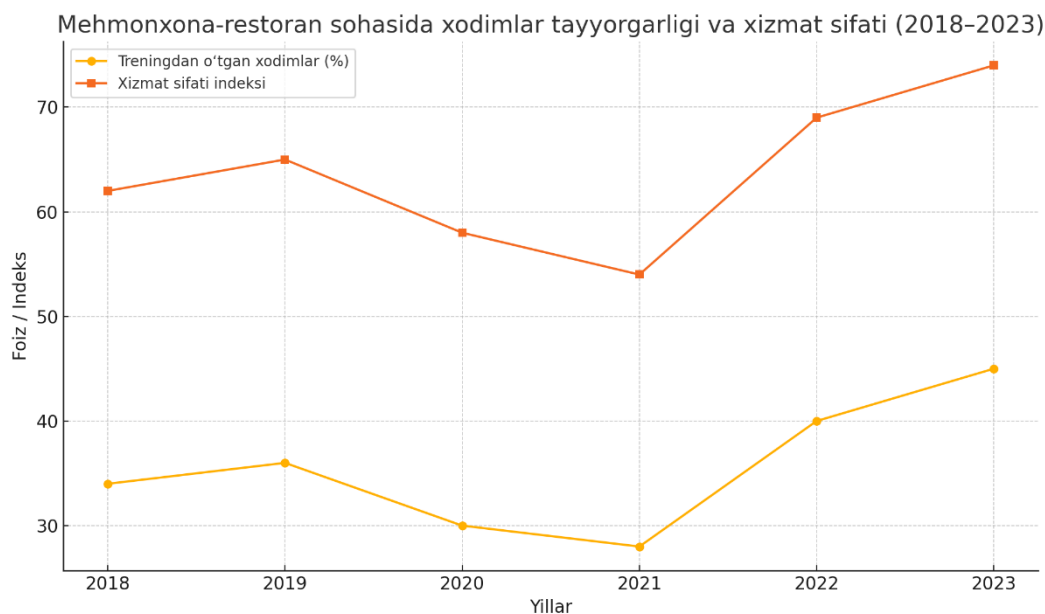

ularning bilim va ko'nikmalari sertifikatlash tizimi orqali baholanadi. Bunday yondashuvlar natijasida mijozlarga ko'rsatiladigan xizmat sifati barqaror bo'lib, iste'molchilarda ishonch va sodiqlik hissi mustahkamlanadi. Afsuski, O'zbekistonda bu kabi ilg'or tajribalar hali keng ommalashmagan, mavjud dasturlar esa ko'p hollarda zamonaviy kompetensiyalarga asoslanmagan.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, mehmonxona restoranlarida xodimlar malakasini oshirish bo'yicha mavjud tizim bir necha jihatdan takomillashtirilishi zarur. Eng avvalo, trening va o'quv dasturlarini standartlashtirish, ularni real ish jarayoniga yaqinlashtirish, ya'ni amaliy mashg'ulotlarga asoslash muhim. O'quv rejaları bozor talablari, mehmonlar ehtiyojlari va zamonaviy texnologiyalar asosida qayta ko'rib chiqilishi lozim. Masalan, mehmonlar bilan muloqot, xizmat ko'rsatish etikasi, tezkor yechim topish ko'nikmalari, gigiyena talablari, xorijiy tilni bilish darajasi, zamonaviy dasturlar bilan ishlash kabi kompetensiyalar xodimlar faoliyatining asosiy mezonlari sifatida qaralishi kerak. Shuningdek, bu jarayonni monitoring qilish, baholash va natijalarga qarab mukofotlash tizimini joriy etish ham xodimlarning rivojlanishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi.

Yana bir muhim jihat shuki, malaka oshirish jarayoni faqat xizmat ko'rsatuvchi xodimlar bilan cheklanmasdan, boshqaruv xodimlarini ham qamrab olishi kerak. Administratorlar, bosh oshpazlar, smen rahbarlari kabi pozitsiyalardagi mutaxassislar uchun liderlik, mijoz bilan murakkab vaziyatlarda ishlash, muammolarni boshqarish, stressga chidamlilik, innovatsion qarorlar qabul qilish ko'nikmalariga asoslangan treninglar zarur. Bunday kompleks yondashuv nafaqat individual xodimning malakasini oshiradi, balki butun xizmat ko'rsatish tizimining yaxlitlikda ishlashiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, xizmat ko'rsatish jarayonida mijozlarning fikr-mulohazalari va shikoyatlarini tahlil qilish asosida trening mazmunini moslashtirish orqali xodimlar tayyorgarligini amaliy ehtiyojlarga moslashtirish mumkin.

Hozirgi sharoitda sohani rivojlantirish uchun davlat darajasida mehmonxona restoran sohasidagi kadrlar tayyorlashni milliy ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida belgilash, turizm ta'lim muassasalari bilan hamkorlikda malaka oshirish markazlarini tashkil etish, xalqaro tajribalarni o'rganish va milliy sharoitga moslashtirish muhim. Shu bilan birga, har bir mehmonxona va restoran o'z ichki resurslari doirasida trening va sertifikatlash tizimlarini joriy etishi, bu orqali xodimlarni o'sishga undashi lozim. Zamonaviy texnologiyalar yordamida masofaviy o'qitish platformalari yaratish, raqamli kurslar, videodarslar, interaktiv mashg'ulotlar orqali xodimlarga istalgan vaqtda malakasini oshirish imkonini berish samarali yondashuv bo'lishi mumkin (1-rasm).

1-rasm. Mehmonxona-restoran sohasida xodimlar tayyorgarligi va xizmat sifati (2018–2023)¹.

Yuqoridagi grafikda 2018–2023-yillar oralig'ida mehmonxona-restoran sohasida treningdan o'tgan xodimlar ulushi (%) va xizmat sifati indeksi ko'rsatkichlari o'zgarishi tasvirlangan. Grafik ikki asosiy chiziq orqali ifodalangan: biri treningdan o'tgan xodimlar foizi, ikkinchisi esa xizmat ko'rsatish sifati indeksi. Ushbu ikki ko'rsatkich o'rtasidagi dinamik bog'liqlik ularning bevosita bir-biriga ta'sir qiluvchi omillar ekanligini ko'rsatadi.

2018-yilda treningdan o'tgan xodimlar ulushi 34 foizni tashkil etgan bo'lib, bu davrda xizmat sifati indeksi 62 ball atrofida bo'lgan. Keyingi yili bu ko'rsatkichlar biroz o'sib, mos ravishda 36 foiz va 65 ballga yetgan. Bu o'sish sektorda kasbiy tayyorgarlikning xizmat sifatiga ijobiy ta'sir ko'rsata boshlaganini anglatadi. Biroq,

1 https://www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_866026/lang--en/index.htm

2020–2021-yillar oralig'ida pandemiya sababli global xizmat ko'rsatish sektori inqirozga yuz tutdi: treningdan o'tgan xodimlar ulushi 30 foizdan 28 foizgacha pasaydi, xizmat sifati indeksi esa 58 dan 54 gacha tushib ketdi. Bu holat pandemiya sharoitida treninglar va inson resurslariga bo'lgan e'tibor kamaygani, bu esa bevosita xizmatlar sifati pasayishiga olib kelganini ko'rsatadi.

2022–2023-yillarda esa sektorda tiklanish boshlanadi. Treningdan o'tgan xodimlar ulushi 40 foizdan 45 foizgacha ko'tarilgan, xizmat sifati esa 69 dan 74 ballgacha o'sgan. Bu jarayon o'rtasida kuzatilgan uyg'unlik xodimlar tayyorgarligi va xizmat ko'rsatish sifati o'rtasida kuchli pozitiv korrelyatsiya mavjudligini isbotlaydi. Ayniqsa, 2023-yilgi sakrash bu borada o'z vaqtida amalga oshirilgan trening siyosatlarining yuqori samaradorligini tasdiqlaydi.

Umuman olganda, grafikda aks ettirilgan tendensiyalar mehmonxona-restoran sohasida inson kapitaliga yo'naltirilgan sarmoya darajasi oshgani sari xizmat sifati ham ortishini yaqqol tasdiqlaydi. Bu esa xodimlar malakasini oshirish dasturlarining doimiylik va sifat asosida yuritilishi xizmat ko'rsatish sohasining barqaror va raqobatbardosh bo'lishida muhim omil ekanini ko'rsatadi. Shu sababli, sohaga doimiy kasbiy tayyorgarlik tizimlarini joriy etish zarurati tobora dolzarblashmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, mehmonxona restoranlarida xodimlar malakasini oshirish tizimi ushbu sohaning barqaror rivojlanishi, xizmatlar sifati va mijozlar ehtiyojlarini qondirish darajasiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Xususan, oshpaz, ofitsiant, administrator va boshqa xizmat ko'rsatuvchi xodimlarning kasbiy tayyorgarligi yuqori bo'lgan hollarda mijozlarga ko'rsatilayotgan xizmatlar tezkor, xushmuomala, gigiyenik va estetik talablar asosida amalga oshiriladi. Bu esa xizmat ko'rsatish jarayonining sifat ko'rsatkichlarini yaxshilabgina qolmay, mehmonxona restoranining bozor imidjini, daromad salohiyatini va raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Malaka oshirish tizimi esa bir martalik emas, balki uzluksiz kasbiy rivojlanishga asoslangan bo'lishi, zamonaviy texnologiyalar, servis psixologiyasi, jamoa ichki madaniyati kabi ko'plab yo'nalishlarni qamrab olishi zarur.

Sohani yanada rivojlantirish uchun xodimlar malakasini oshirish dasturlarini yagona milliy standartlar asosida shakllantirish, ularni modulli va bosqichli tarzda tashkil etish muhim. Shuningdek, o'quv dasturlarining amaliy mashg'ulotlar, interaktiv metodlar va real ish muhitida stajirovkalarga asoslangan bo'lishi xizmat ko'rsatish sifatiga bevosita ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Korxonalar miqyosida esa malaka oshirish jarayonining samaradorligini baholash tizimlarini joriy etish, natijalarga qarab xodimlarni rag'batlantirish, ularning ish joyiga sadoqatini mustahkamlashga yordam beradi. Shu bilan birga, xizmat ko'rsatish sifati bo'yicha mijozlarning fikr-mulohazalarini tahlil qilish va bu asosda trening dasturlarini yangilab borish tizimiy rivojlanishning ajralmas qismiga aylanishi kerak.

Kelajakda mehmonxona restoran sohasini raqobatbardosh va innovatsion jihatdan rivojlantirish uchun davlat, xususiy sektor va kasbiy ta'lim muassasalari o'rtasida yaqin hamkorlik zarur. Ushbu hamkorlik asosida hududiy va milliy darajadagi Kasbiy rivojlanish markazlarini tashkil etish, xalqaro sertifikatlash tizimlarini joriy qilish, xorijiy tajribalarni o'rganib, mahalliy sharoitga moslashtirish orqali xizmat ko'rsatish madaniyatini yangi bosqichga olib chiqish mumkin. Bu esa nafaqat xodimlarning malakasini oshirishga, balki butun mehmonxona-restoran sohasining innovatsion, xizmatga yo'naltirilgan va barqaror taraqqiyotiga zamin yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Mehmonxona xo'jaligi faoliyati tahlili [Matn]: O'quv qo'llanma / B.S. Isomov, N.X.Kuliyev, Z.S.Nurov. – Buxoro: “Sadridin Salim Buxoriy” Durdona, 2021. – 156 b.
2. MODSCHING, M., KRAMER, R., HAGEN, K. T. et al. (2008). Using Location-based Tracking Data to Analyze the Movements of City Tourists. *Information Technology & Tourism*, 10, 1, 31–42. <https://doi.org/10.3727/109830508785059011>.
3. Philip Kotler. *Marketing Management*. – Pearson Education, 2017. – 816 p.
4. Cathy A. Enz. *The Cornell School of Hotel Administration Handbook of Applied Hospitality Strategy*. – SAGE Publications, 2010. – 1080 p.
5. J.R. Walker. *Introduction to Hospitality Management*. – Pearson, 2016. – 640 p.
6. T. Baum. *Human Resource Management for Tourism, Hospitality and Leisure: An International Perspective*. – Thomson Learning, 2006. – 288 p.
7. D.V. Tesone. *Principles of Management for the Hospitality Industry*. – Routledge, 2008. – 320 p.
8. Bernadette Kenney. *Hospitality Employee Training Programs: Best Practices and Effectiveness*. – *Journal of Hospitality & Tourism Education*, Vol. 32, No. 1, 2020.
9. SANTOS, J.A.C., SANTOS, M.C., PEREIRA, L.N. et al. (2020). Local food and changes in tourist eating habits in a sun-and-sea destination: a segmentation approach. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 32, 11, pp. 3501–3521. <https://doi.org/10.1108/IJCHM-04-2020-0302>.
10. HOSCO Training Framework. *Final Report*. – European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion, 2022.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 3

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelmasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

EI.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>